EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 29.4.2026.
COM(2026) 174 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par progresu, kas panākts, īstenojot Direktīvu 2014/89/ES, ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas satvaru

Otrais ziņojums

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par progresu, kas panākts, īstenojot Direktīvu 2014/89/ES, ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas satvaru

Otrais ziņojums

SATURS

1. Ievads 2
2. Īstenošanas progress, kas panākts kopš iepriekšējā ziņojuma 3
   - 2.1. JTP pieņemšana un izskatīšana 3
   - 2.2. JTP direktīvā noteikto jūras telpiskā plānojuma prasību īstenošana 6
     - 2.2.1. Direktīvas 5. panta 1. punkts. Ekosistēmas pieejas piemērošana 6
     - 2.2.2. Vidisko, ekonomisko, sociālo un drošības aspektu apsvēršana 8
     - 2.2.3. Saskaņotības veicināšana 9
     - 2.2.4. Sauszemes un jūras mijiedarbība 10
     - 2.2.5. Ieinteresēto personu iesaiste un sabiedrības līdzdalība 11
     - 2.2.6. Vislabāko pieejamo datu izmantošana un datu kopīgošana 13
     - 2.2.7. Sadarbība starp dalībvalstīm un jūras baseina līmenī 14
     - 2.2.8. Sadarbība ar trešām valstīm 15
   - 2.3. Īstenošanas grūtības 16
3. Turpmākā rīcība 17

1. IEVADS

Šis ir otrais Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei, kuru iesniegt prasa 14. panta 2. punkts Direktīvā 2014/89/ES, ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas satvaru ("JTP direktīva"). Tajā sniegts pārskats par progresu, ko dalībvalstis JTP direktīvas īstenošanā panākušas kopš 2022. gada, kad tika publicēts pirmais Komisijas ziņojums[1]. Saskaņā ar 14. panta 2. punktā noteikto ziņošanas pienākumu tajā sniegts faktos balstīts un analītisks pārskats par panākto progresu.

Ziņojumā galvenā uzmanība pievērsta šādiem jautājumiem:

- kādu progresu dalībvalstis panākušas savu jūras telpisko plānojumu (JTP) pieņemšanā, izskatīšanā un atjaunināšanā;
- kā īstenotas JTP direktīvas galvenās plānošanas prasības, kas ietver prasību ievērot ekosistēmas pieeju, ņemt vērā vidiskos ekonomiskos, sociālos un drošības aspektus, sauszemes un jūras mijiedarbību, nodrošināt saskaņotību ar citām rīcībpolitikām, ieinteresēto personu iesaisti, datu izmantošanu un sadarbību Eiropas Savienībā un ar trešām valstīm;
- kādi jauni modeļi ieviesti un kādas ir atšķirības starp dalībvalstīm un to kopīgās problēmas laikā, kad jūras telpiskā plānošana no sākotnējās pieņemšanas posma pāriet secīgos plānošanas ciklos.

Komisijas veiktā analīze liecina, ka JTP direktīvas īstenošana visā ES ir sasniegusi brieduma posmu. Pašlaik vismaz vienu JTP ir pieņēmušas 20 no 22 piekrastes dalībvalstīm, un daudzas no tām šobrīd izskata, pārskata vai mērķorientēti atjaunina savus plānojumus. Vairākas dalībvalstis sāk otro vai trešo plānošanas ciklu, un tas liecina par pāreju no sākotnējās JTP sagatavošanas uz regulāru īstenošanu, uzraudzību un adaptīvu pārskatīšanu.

Šā ziņojuma pamatā galvenokārt ir JTP un saistītā dokumentācija, ko iesniegušas dalībvalstis, informācija, kas pieejama Eiropas Jūras telpiskās plānošanas platformā, un pierādījumi, kas savākti Komisijai sagatavotā atbalsta pētījumā[2], īstenošanas dialogā[3], Komisijas dokumentos[4], kā arī projektos un citos avotos[5]. Kopā tie veido šeit sniegtā novērtējuma analītisko pamatu.

---

1 Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par progresu, kas panākts, īstenojot Direktīvu 2014/89/ES, ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas satvaru (COM(2022) 185 final).

2 "Study on the implementation by EU Member States of Directive 2014/89/EU on Maritime Spatial Planning".

3 Īstenošanas dialogs ar komisāru Kostu Kadi par Jūras telpiskās plānošanas direktīvas īstenošanu – Zivsaimniecība un okeāns.

4 Jūras stratēģijas pamatdirektīvas izvērtējums (SWD(2025) 50).

5 Piemēram, sk. Zaucha et al., "Implementing the EU MSP Directive: Current status and lessons learned in 22 EU Member States", *Marine Policy*, 2025.

2. ĪSTENOŠANAS PROGRESS, KAS PANĀKTS KOPŠ IEPRIEKŠĒJĀ ZIŅOJUMA

2.1. JTP pieņemšana un izskatīšana

JTP direktīvas 15. panta 3. punktā noteikts, ka dalībvalstīm JTP jāizstrādā līdz 2021. gada 31. martam, un tās 14. panta 1. punktā teikts, ka JTP trīs mēnešu laikā pēc publicēšanas jānosūta Komisijai un citām iesaistītajām dalībvalstīm.

Šajā iedaļā apkopota informācija par progresu, kas JTP īstenošanā panākts kopš iepriekšējā Komisijas ziņojuma, proti, laikā no 2022. gada 3. maija līdz 2026. gada 1. janvārim.

Neraugoties uz JTP direktīvā noteikto termiņu, kas ir 2021. gada 31. marts, JTP pieņemšanas un pārskatīšanas termiņi un pieejas ES joprojām atšķiras. Līdz pierādījumu vākšanas beigu termiņam JTP bija pieņēmušas **20 no 22 piekrastes dalībvalstīm**, un kopš 2022. gada to pieņemšana ir ievērojami paātrinājusies. Laikā no 2022. līdz 2024. gadam savus plānojumus pieņēma astoņas dalībvalstis, bet Portugāle un Dānija tajā pašā laikā pabeidza pieņemšanu un sākotnējo atjaunināšanu[6]. Lai nodrošinātu JTP direktīvas īstenošanu, Komisija 2021.–2023. gadā sāka astoņas pārkāpuma lietas[7], no kurām sešas tika slēgtas pēc tam, kad attiecīgās dalībvalstis savus JTP bija sekmīgi pieņēmušas. **Grieķijā un Horvātijā**[8] plānojums, kas aptver visus jūras ūdeņus, vēl aizvien nav pieņemts, lai gan darbs pie šā plānojuma abās dalībvalstīs turpinās. Komisija cieši sadarbojas ar abām dalībvalstīm, lai palīdzētu tām JTP pieņemt pēc iespējas ātrāk.

Kavēšanos 2021. gada termiņa ievērošanā galvenokārt izraisīja ilgstošas procedūras (piemēram, vides novērtējumi un koordinācija starp iestādēm), sarežģīta pārvaldība, ar *Covid* saistīti traucējumi un politiski vai ģeopolitiski faktori. Dažos gadījumos kavējumi lielākoties bija administratīvi, un pieņemšana notika neilgi pēc termiņa beigām.

Lielākā daļa agrīno pieņēmēju tagad uzsākuši izskatīšanas vai pārskatīšanas ciklu. Vairākas dalībvalstis jau ir sākušas pilnīgu izskatīšanu (piemēram, Beļģija, Bulgārija, Spānija, Francija, Nīderlande, Zviedrija), savukārt citas ir pabeigušas starpposma izvērtējumus vai ieplānojušas gaidāmo izskatīšanu (piemēram, Vācija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Malta, Polija).

Kopumā ir notikusi pāreja no sākotnējās pieņemšanas uz mērķorientētiem atjauninājumiem un uz pirmajiem pilnas izskatīšanas cikliem. Tajā pašā laikā divas atlikušās dalībvalstis, kas JTP vēl nav pieņēmušas, turpina darbu, lai tos pieņemtu.

---

6 Bulgārija (2023), Dānija (2023), Igaunija (2022), Spānija (2023), Francija (2022), Itālija (2024), Kipra (2023), Portugāle (Azoru apakšrajons, 2024), Rumānija (2023) un Zviedrija (2022).

7 Laikā no 2021. līdz 2023. gadam tika sāktas pārkāpuma lietas pret Bulgāriju, Grieķiju, Spāniju, Horvātiju, Itāliju, Kipru, Portugāli un Rumāniju, jo tās nebija izveidojušas JTP un iesniegušas tos Komisijai, kā prasīts JTP direktīvā. 2023. gadā lietas pret Bulgāriju (INFR(2022)2025) un Spāniju (INFR(2022)2027) tika slēgtas. Lietas pret Kipru (INFR(2021)2227), Portugāli (INFR(2023)2042) un Rumāniju (INFR(2021)2224) tika slēgtas 2024. gadā. Lieta pret Itāliju (INFR(2021)2223) 2024. gada decembrī tika atsaukta no Tiesas. Neatrisinātas paliek tikai lietas pret Horvātiju (INFR(2021)2225) un Grieķiju (INFR(2021)2226).

8 Attiecībā uz Grieķiju Eiropas Savienības Tiesa 2025. gada 27. februārī pasludināja spriedumu lietā C-128/24 (*Eiropas Komisija / Grieķijas Republika*), kurā konstatēja, ka Grieķija JTP direktīvā noteiktos pienākumus nav izpildījusi. 2025. gada aprīlī Grieķija apstiprināja jūras telpas valsts telpisko stratēģiju, kas ietver jūras teritoriju kartes. Ir panākta vienošanās par pilnā plāna pieņemšanas termiņu, taču tas vēl nav pienācis.

1. tabula. JTP pieņemšanas un pārskatīšanas procesu pašreizējais progress 22 piekrastes dalībvalstīs[9]

Dalībvalsts	Pašreizējā plānojuma pieņemšanas datums	Iepriekšējie plānojumi	Pārskatīšanas procesi un papildu teritoriju iedalīšanas plāni
Beļģija	2019. gada maijs	Pirmais JTP pieņemts 2014. gada martā	Notiek Beļģijas 3. JTP (2026–2032) sagatavošana; JTP pārskatīšana sākta 2023. gadā, pēc darbsemināra notikusi sabiedriskā apspriešana. Jaunais plānojums jāpieņem 2026. gadā.
Bulgārija	2023. gada maijs	/	2023. un 2024. gadā veikta priekšizpēte. Oficiālu atjaunināšanu paredzēts pabeigt līdz 2027. gada beigām.
Horvātija	Process notiek	/	/
Kipra	2023. gada decembris	/	Izskatīšana patlaban nenotiek.
Dānija	2023. gads[10]	/	Grozīts 2024. gadā (formāls JTP papildinājums), galvenokārt lai integrētu jaunus atkrastes enerģijas un biodaudzveidības mērķrādītājus, un 2025. gadā izdarīts grozījums Likumā par jūras telpisko plānošanu, ar ko ievieš shēmu pagaidu testēšanas un pētniecības projektiem ārpus noteiktajām teritorijām.
Igaunija	2022. gada maijs	/	Notiek uzraudzība un ikgadējā rīcības plāna izskatīšana. Oficiāls izskatīšanas process paredzēts 2026.–2027. gadā saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto piecu gadu izskatīšanas ciklu.
Somija	2020. gada decembris	/	Pārskatīšana sākta 2024. gada janvārī/februārī; plānojums jāatjaunina/jāpieņem līdz 2027. gadam.
Francija	Otrā daļa (stratēģiskie dokumenti): 2025. gada novembris	Pirmā daļa: 2019. gads Otrā daļa: 2022. gada maijs /	Pēc valsts stratēģijas apstiprināšanas 2024. gada jūnijā Francija nesen pārskatīja savu JTP stratēģisko daļu, lai noteiktu jaunas teritorijas, jo īpaši atkrastes vējparkus un stingras aizsardzības teritorijas, un veiktu citus saistītus grozījumus.
Vācija	2021. gada septembris	Pirmais JTP pieņemts 2009. gadā	2025. gadā publicēts teritorijas attīstības plāns, kurā izklāstīta jūrlietu stratēģija atkrastes vēja enerģijas jomā. Pašlaik notiekošā Vācijas JTP starpposma pārskatīšana tiks pabeigta 2026. gadā.
Grieķija	Process notiek	/	/

[9] Sīkāka informācija, kā arī saites uz valstu plānojumiem atrodamas tīmekļa vietnē Countries | The European Maritime Spatial Planning Platform.

[10] Dānija pirmo jūras telpisko plānojumu uz sešus mēnešus ilgu sabiedrisko apspriešanu iesniedza 2021. gadā. Plānojuma projekts bija juridiski saistošs no brīža, kad tas tika publiskots apspriešanai. 2023. gadā tas tika izdots izpildrīkojuma formā.

Dalībvalsts	Pašreizējā plānojuma pieņemšanas datums	Iepriekšējie plānojumi	Pārskatīšanas procesi un papildu teritoriju iedalīšanas plāni
Īrija	2021. gada jūnijs	/	2024. gada oktobrī pieņemtais Dienvidu piekrastes jūras teritorijas plāns (*DMAP*) (tajā noteiktas atkrastes atjaunīgās enerģijas teritorijas, kas palīdzēs līdz 2030. gadam nodrošināt 5 GW atkrastes vēja enerģijas jaudas).
Itālija	2024. gada septembris	/	Izskatīšana patlaban nenotiek.
Latvija	2019. gada maijs	/	Starpposma izvērtējuma ziņojums pieņemts 2024. gada oktobrī. Izskatīšanas procesu paredzēts sākt 2025. gada rudenī.
Lietuva	2021. gada septembris	Pirmais JTP pieņemts 2015. gada jūnijā	Plānu paredzēts izskatīt 2030. gadā. 2024. gada tematiskajā plānā un stratēģiskajā vides novērtējumā (SVN) iezīmētas atkrastes vējparku atrašanās vietas un savienojumi ar krastu.
Malta	2015. gada jūlijs	/	Veikta sākotnējā iekšējā izskatīšana. Īstenošana turpinās, gaidot valdības norādījumus par turpmākajiem pasākumiem.
Nīderlande	2022. gada marts	Pirmais plānojums pieņemts 2009. gadā[11] Otrais plānojums pieņemts 2015. gada decembrī[12]	Turpinās Ziemeļjūras programmas (2022–2027) daļēja pārskatīšana, lai cita starpā noteiktu augstākus atkrastes atjaunīgās enerģijas mērķrādītājus. Daļējas pārskatīšanas projekts Parlamentam iesniegts 2025. gada 22. aprīlī, sabiedriskā apspriešana notiek kopš 2025. gada 19. maija, pabeigšana gaidāma 2026. gadā.
Polija	2021. gada aprīlis, tehniskas izmaiņas 2022. gada decembrī[13]		Starpposma izvērtējums publicēts 2025. gada 9. maijā, pieņemts lēmums par atjaunināšanu, ministrija meklē finansējumu, plaša atjaunināšana sāksies 2026. gadā (atkarībā no budžeta pieejamības), un paredzams, ka tā ilgs 2,5–3 gadus.
Portugāle	2019. gada decembris (kontinentālā daļa un Madeira) un 2024. gada oktobris (Azoru salas)	/	Atkrastes atjaunīgās enerģijas teritoriju iedalīšanas plāns (*PAER*, 2025) automātiski ir saistīts ar *Plano de Situacão do Ordenamento do Espaço Maritimo Nacional* (*PSOEM*).
Rumānija	2023. gada novembris	/	Izskatīšana patlaban nenotiek.
Spānija	2023. gada februāris	/	Izskatīšana sākta 2024. gadā; visi pieci plāni

[11] Ziemeļjūras politikas dokuments, kas aptver 2009.–2015. gadu.

[12] Otrais telpiskais plānojums, proti, Ziemeļjūras politikas dokuments, kas aptver 2016.–2021. gadu, ir 2009.–2015. gada dokumenta atjauninājums.

[13] Pēc juridiskiem draudiem, ko izteicis Kanādas naftas un gāzes koncesionārs, kura tiesības Rietumpomožes vojevodistes jūras baseinā 2021. gada plānā nebija ņemtas vērā, 2022. gada JTP pārskatīšanā, uzskatītā par "tehniskām izmaiņām", trīs baseina teritorijas tika pielāgotas, lai iekļautu darbības un tādā veidā izvairītos no kompensācijas prasījumiem un vajadzības veikt jaunu stratēģisko vides novērtējumu (SVN) vai sabiedrisko apspriešanu.

Dalībvalsts	Pašreizējā plānojuma pieņemšanas datums	Iepriekšējie plānojumi	Pārskatīšanas procesi un papildu teritoriju iedalīšanas plāni
			katram no pieciem Spānijas jūras apakšrajoniem ir jāpārskata tiesību aktos noteiktajā termiņā, proti, līdz 2027. gada 31. decembrim.
Slovēnija	2021. gada jūlijs	/	Izskatīšana patlaban nenotiek. Nākamā formālā pārskatīšana paredzēta 2031. gadā, tās sagatavošanas darbs sāksies 2029. gadā.
Zviedrija	2022. gada februāris	/	Plānojumi izskatīti tādēļ, lai cita starpā sasniegtu jaunos atkrastes atjaunīgās vēja enerģijas attīstības mērķrādītājus un izveidotu aizsargājamās jūras teritorijas; plānojuma grozījumu priekšlikumi valdībai iesniegti 2025. gada janvārī.

2.2. JTP direktīvā noteikto jūras telpiskā plānojuma prasību īstenošana

Turpmākajās iedaļās sniegts novērtējums par to, kā dalībvalstis īstenojušas JTP direktīvā noteikto prasību minimumu. Analīze strukturēta, pamatojoties uz attiecīgajiem direktīvas noteikumiem, un tajā aplūkotas pieejas, kas izmantotas valstu JTP un saistītajos īstenošanas satvaros.

JTP direktīva veido elastīgu satvaru, kas dalībvalstīm dod plašu rīcības brīvību attiecībā uz to, kā tās īsteno direktīvas prasības saskaņā ar valsts konstitucionālo kārtību, administratīvajām struktūrām, tiesību sistēmām un īpašām jūrniecības iezīmēm. Tā rezultātā dalībvalstis direktīvas noteikumu īstenošanas vajadzībām ir pieņēmušas dažādus plānošanas modeļus, pārvaldības kārtību un tehniskus risinājumus.

Tāpēc salīdzinošajiem novērojumiem un atsaucēm uz dažādiem īstenošanas līmeņiem vai veidiem turpmākajās iedaļās ir aprakstošs un analītisks raksturs. Tie paredzēti, lai atvieglotu salīdzināšanu, apzinātu tendences un aprakstītu īstenošanas modeļus visā ES. Tas, ka izvēlētas dažādas pieejas, nenozīmē neatbilstību prasībām vai neapmierinošu īstenošanu.

2.2.1. Direktīvas 5. panta 1. punkts. Ekosistēmas pieejas piemērošana

Visā visumā dalībvalstis ir norādījušas, ka saskaņā ar JTP direktīvas 5. panta 1. punktu jūras telpiskajā plānošanā piemēro ekosistēmas pieeju. Tomēr praksē tas, cik lielā mērā un cik konsekventi ekosistēmas pieeja ir tikusi piemērota, dažādās valstīs ievērojami atšķiras un ir atkarīgs no atšķirīgām konstitucionālajām, administratīvajām un regulatīvajām struktūrām. JTP mērķos ekosistēmas pieeja ir plaši minēta kā vadošais princips, un to galvenokārt īsteno, izmantojot saistītās vides novērtējuma procedūras.

Visā ES par galveno līdzekli ekosistēmas pieejas īstenošanai ir kļuvis stratēģiskais vides novērtējums[14] (SVN). Vides bāzlīnijas, noslogojumu analīze, alternatīvu novērtējums un

[14] Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu.

ietekmējuma mazināšanas pasākumi parasti ir strukturēti, pamatojoties uz ekoloģiskiem komponentiem un antropogēniem noslogojumiem, bieži izmantojot Jūras stratēģijas pamatdirektīvas[15] (JSPD) deskriptorus un monitoringa satvarus. Daudzos gadījumos SVN – vajadzības gadījumā kopā ar attiecīgo novērtējumu[16] – ir galvenais pierādījumu avots tam, ka stratēģiskā līmenī ir ņemta vērā ekosistēmu mijiedarbība, kumulatīvais noslogojums un vides iespēju robežas.

Tāpēc lielākajā daļā JTP ekosistēmas pieeju piemēro procedurāli, nevis ar skaidriem uz ekosistēmu balstītiem zonējuma noteikumiem vai robežvērtībām, kas iekļautas plānojuma rakstiskajā aprakstā. Tas, cik lielā mērā ekosistēmas pieeja ietekmē telpiskās plānošanas lēmumus, krietni atšķiras. Vairākās dalībvalstīs SVN konstatējumi ir acīmredzami pamatojuši zonējuma izvēli, aizsargpasākumus, nosacījumus vai izņēmumus attiecībā uz konkrētiem izmantojumiem (jo īpaši atkrastes enerģiju, izrakteņu ieguvi un kuģošanu). Citos gadījumos ekosistēmas pieejas apsvērumi joprojām ir vispārīgāki, un vidiskiem ierobežojumiem pievēršas galvenokārt projekta apstiprināšanas posmā, veicot secīgus ietekmes uz vidi novērtējumus.

Dalībvalstis ekosistēmas pieejas īstenošanu parasti nostiprina esošajos ES vides satvaros, jo īpaši JSPD, *Natura 2000* tiesību aktos un valstu jūras monitoringa sistēmās. Bieži tiek minēta saskaņošana ar laba vides stāvokļa (LVS) mērķiem, bet tikai dažos plānojumos šī saskaņošana tiek pārvērsta strukturētās, uz deskriptoriem balstītās novērtēšanas sistēmās vai kumulatīvās ietekmes analīzē, kas tieši ietekmē plānošanas izvēles[17]. Citviet atsauces uz ekosistēmu darbību un noturību lielā mērā ir aprakstošas. Ekosistēmas pieejas piemērošana atspoguļo arī pārvaldības modeļu atšķirības. Centralizētas sistēmas ekosistēmu apsvērumu iestrādāšanā parasti paļaujas uz valsts līmeņa vides novērtējumiem. Tajā pašā laikā daudzlīmeņu vai federālās sistēmas ekosistēmas pieejas īstenošanu sadala starp valsts un vietējā līmeņa procesiem, kā rezultātā piemērošana dažādos jūras baseinos dažkārt ir nevienmērīga. Uz jūras baseinu vai piekrasti (krasta līniju) balstītas plānošanas pieejas ir palīdzējušas dažām dalībvalstīm ekosistēmu novērtējumus pielāgot reģionālajiem ekoloģiskajiem apstākļiem, tādā veidā atbalstot vietējiem apstākļiem pielāgotu ekosistēmas pieejas piemērošanu.

Labas prakses piemēri[18]

- Īrija piemērojusi uz mērķiem balstītu SVN, kurā katra *NMPF* (valsts jūras plānošanas satvara) rīcībpolitika pārbaudīta, ņemot vērā stratēģiskos vidiskos mērķus, kas aptver visus SVN direktīvas aspektus (biodaudzveidība, cilvēka veselība, ūdens, klimats,

[15] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva).

[16] Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (sākotnējās Direktīvas 79/409/EEK kodificētā redakcija) un Padomes Direktīvu 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību.

[17] Šo apsvērumu pamato Komisijas novērtējums par JSPD īstenošanu. Galīgajā ziņojumā (COM(2020) 259) norādīts, ka progress LVS noteikšanai izmantojamo robežvērtību noteikšanā bijis lēns un ka pastāv ievērojamas atšķirības tajā, kā dalībvalstis definē un nosaka LVS, izmantojot dažādus deskriptorus. Tas liecina, ka deskriptoru kā novērtējuma pamata noteikšana joprojām ir nepilnīga un nevienmērīga.

[18] Vēl citi valstu piemēri atrodami atbalsta pētījumā. Uzskatāms piemērs daudzvalstu pieejai SVN integrēšanai ir projekts "Stratēģiska ekosistēmās balstīta plānošana ilgtspējīgai Baltijas jūras nākotnei" (*SEABAS*), ko pašlaik finansē no *Interreg* Baltijas jūras programmas.

ainava, kultūras mantojums utt.). SVN sniedz pierādījumus par pilnīgu skrīninga / darbības jomas izpēti, iteratīvu testēšanu, izmantojot SVN mērķus, un integrētu *Natura* ietekmes paziņojumu un attiecīgu novērtējumu. SVN paziņojumā skaidrots, kā *NMPF* mainījies apspriešanās un novērtēšanas rezultātā. Šis ir piemērs gadījumam, kad SVN nepārprotami ietekmējis plānojuma saturu.

- Dānijas 2023. gada SVN katrs JTP grozījums ir novērtēts salīdzinājumā ar visiem 11 JSPD deskriptoriem, izmantojot tiem specifisku noslogojumu tabulas, lai pārbaudītu, kā akvakultūras objektu un izrakteņu ieguves teritoriju slēgšana vai atkrastes atjaunīgās enerģijas un CO_2 uzglabāšanas zonu paplašināšana ietekmē LVS. Šī strukturētā pieeja stiprina tiešo saikni starp noslogojuma analīzi, LVS mērķiem un galīgajiem lēmumiem par zonējumu.
- Igaunijas SVN apvieno JSPD paredzēto noslogojumu analīzi ar kumulatīvās ietekmes modelēšanu (*PlanWise4Blue*)[19]. Modelēšanas rezultāti, kas liecināja par augstu risku putniem un sikspārņiem, jo īpaši saistībā ar vējparku izvietošanu Rīgas līcī, noveda pie tā, ka vēja enerģijas zonas tika pārvietotas un tika ieviesti mērķorientēti izrakteņu ieguves, akvakultūras un aizsardzības darbību ietekmējuma mazināšanas pasākumi.

Kopumā jaunākās pārskatītās JTP redakcijas liecina, ka, sistemātiskāk izmantojot vides datus, kumulatīvā noslogojuma analīzi un saiknes ar JSPD mērķiem, 5. panta 1. punkta īstenošanā ir panākts nepārprotams progress. Tajā pašā laikā ekosistēmas pieejas praktiskā piemērošana dažādās valstīs joprojām ir nevienmērīga. Tas daļēji atspoguļo šā jēdziena atšķirīgās interpretācijas valstīs un to, ka ES līmenī nav operatīvāka satvara. Lai gan ekosistēmas apsvērumi tiek plaši ņemti vērā SVN un saistītajās procedūrās, turpmākajos plānošanas ciklos ir iespējams šo analīzi sistemātiskāk pārvērst skaidri formulētos telpiskajos noteikumos, lēmumu pieņemšanas kritērijos un uzraudzības kārtībā pašos JTP.

2.2.2. Vidisko, ekonomisko, sociālo un drošības aspektu apsvēršana

Kopumā dalībvalstis saskaņā ar JTP direktīvas 6. panta 2. punkta b) apakšpunktu JTP sagatavošanā un īstenošanā ir sistemātiski pievērsušās vidiskiem, ekonomiskiem, sociāliem un drošības aspektiem. Vislielākā uzmanība parasti pievērsta vidiskiem apsvērumiem, un tie konsekventi iestrādāti JTP, izgaismojot ciešu saikni ar SVN procesiem un saskaņotību ar ES vides tiesību aktos noteiktajiem pienākumiem. Ekonomiskie aspekti galvenokārt aplūkoti, telpiski organizējot galvenās jūrlietu nozares, jo īpaši atkrastes atjaunīgo enerģiju, jūras transportu, ostas un citas zilās ekonomikas darbības (piemēram, akvakultūru). Tajā pašā laikā sociālie apsvērumi iestrādāti nevienmērīgāk, un nereti tas noticis, apspriežoties ar ieinteresētajām personām (piemēram, ar zivsaimniecības nozares pārstāvjiem) un izmantojot augsta līmeņa plānošanas mērķus, nevis specializētus analītiskos satvarus. Drošības aspekti, jo īpaši kuģošanas drošība un ar aizsardzību saistīti ierobežojumi, parasti atspoguļoti noteiktajās teritorijās, maršrutos un aizlieguma vai ierobežojuma zonās.

JTP drošības apsvērumu piemēri[20]

[19] PlanWise4Blue | The European Maritime Spatial Planning Platform.

[20] *Vēl citi piemēri atrodami atbalsta pētījumā.*

Drošības prasības ir iestrādātas vairākos JTP. Īrija pieprasa projekta līmenī veikt kuģošanas un meklēšanas un glābšanas riska novērtējumus (izmantojot tādus rīkus kā Starptautiskās jūras navigācijas līdzekļu un bāku organizāciju asociācijas (*IALA*) izstrādātā rīkkopa), kas saskaņoti ar valsts ārkārtas situāciju un aizsardzības plānošanu. Francijas plānojumos, kas balstīti uz piekrasti (krasta līniju), iekļautas īpašas riska analīzes iedaļas un rīcības lapas par jūras uzraudzību un reaģēšanas spējām. Zviedrija veicina jūras satiksmes pārvaldības sistēmas, kas, kā paredzams, par vairāk nekā 60 % samazinās sadursmes un uzskriešanas uz sēkļa gadījumu skaitu, un apzina ostu un navigācijas kanālu uzlabojumus, kas vajadzīgi, lai novērstu nepilnības drošības jomā. Šie piemēri parāda, kā jūras telpiskā plānošana, izmantojot strukturētu novērtējumu un koordinēšanu ar specializētām iestādēm, var uzlabot kuģošanas drošību.

Jaunākās norises liecina, ka ir notikusi pakāpeniska pāreja no aprakstošas pieejas uz dažādo mērķu kompromisa strukturētāku apsvēršanu. Vairākās dalībvalstīs JTP pārskatīšanas mērķis arvien biežāk bijis vēlmi paātrināt atkrastes enerģijas izvēršanu sabalansēt ar vajadzību aizsargāt biodaudzveidību, ļaut zvejniecībai pastāvēt līdzās citām nozarēm un panākt kuģošanas drošību. Līdz ar augošo konkurenci par jūras telpu un vajadzību aizsargāt kritisko infrastruktūru arvien nozīmīgāki kļūst drošības apsvērumi, savukārt ekonomiskie un vidiskie mērķi JTP līmenī tagad noteikti skaidrāk nekā pirmajā plānošanas ciklā.

Neraugoties uz šo progresu, joprojām pastāv atšķirības attiecībā uz sociālekonomiskās un drošības analīzes tvērumu un to, cik lielā mērā tā tiek īstenota praksē. Vidisko aspektu jomā pastāv vispāratzītāka metodika un labāka datu pieejamība, savukārt sociālā ietekme un kumulatīvā sociālekonomiskā ietekme bieži tiek skatīta kvalitatīvā izteiksmē. Kopumā jūras telpisko plānošanu arvien vairāk izmanto par stratēģisku satvaru, lai saskaņotu vidiskos, ekonomiskos, sociālos un drošības apsvērumus, kaut gan paredzams, ka, dalībvalstīm sākot nākamos plānošanas ciklus, metodika tiks pilnveidota.

2.2.3. Saskaņotības veicināšana

Kopš pirmā īstenošanas cikla dalībvalstis ir pakāpeniski pastiprinājušas centienus veicināt saskaņotību starp jūras telpisko plānošanu un saistītajām rīcībpolitikām, stratēģijām un plānošanas procesiem, kā prasīts JTP direktīvas 6. panta 2. punkta c) apakšpunktā. Visas piekrastes dalībvalstis tagad skaidri atzīst, ka jūras telpiskā plānošana ir koordinācijas satvars, kas kalpo vidisko, nozarisko un telpisko mērķu saskaņošanai jūras vidē, pat ja dažādo rīcībpolitiku saskaņotības apmērs dažādās valstīs atšķiras.

Konsekventākā pieeja šā mērķa sasniegšanai ir redzama jūras vides rīcībpolitikās[21], kas ir salāgotas ar mērķiem un pierādījumiem, kuri prasīti JSPD, Putnu direktīvā[22] un Dzīvotņu direktīvā[23]. Daudzos gadījumos vidiskas prasības ir atspoguļotas teritoriju noteikšanā, plānošanas nosacījumos vai aizsargnoteikumos, ko papildina stratēģiskā vides novērtējuma procesi. Citās dalībvalstīs konsekvence tiek panākta, vairāk izmantojot augsta līmeņa atsauces

[21] Sk. arī JSPD izvērtējumu (SWD(2025) 50), 1. daļa. Nodaļa par saskaņotību.

[22] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (kodificēta versija).

[23] Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību.

un procedurālo koordināciju, un konkrēta rīcībpolitikas integrācija tiek risināta vēlākos posmos vai katrā gadījumā atsevišķi.

Lielākā daļa dalībvalstu skaidri atsaucas uz saiknēm ar JSPD un Ūdens pamatdirektīvu[24] (ŪPD), bieži vien saskaņojot vidiskos mērķus un teritoriju noteikšanu. Dažos gadījumos vienas un tās pašas iestādes pārrauga gan JTP direktīvas, gan JSPD īstenošanu, un tas atvieglo datu un speciālo zināšanu apmaiņu.

Labas prakses piemērs[25]: Francija plānošanai piekrastes līmenī izmanto pilnīgi integrētu instrumentu (*Documents Stratégiques de Façade, DSF*), kas vienlaikus kalpo par JTP un JSPD īstenošanas stratēģisko satvaru. Vidiskie pienākumi (*Natura 2000* tīkls, JSPD mērķi, ŪPD noteiktie pienākumi) ir iekļauti *DSF* izmantojuma kartēs un piekrastei specifiskā rīcības plānā (kas ietver tematiskas rīcības lapas), nodrošinot, ka telpiskās plānošanas vadlīnijas un pārvaldības pasākumi ir apvienoti vienā plānošanas dokumentā.

Papildus vides rīcībpolitikai jūras telpiskā plānošana tagad tiek stingrāk izmantota, lai uzlabotu koordināciju ar enerģētikas, jūras transporta, ostu attīstības un piekrastes plānošanas satvariem. Nesenā plānojumu pārskatīšana un mērķorientēta atjaunināšana liecina par tendenci veidot skaidrāku izpratni par to, kā jūras telpiskā plānošana mijiedarbojas ar valsts nozaru stratēģijām, jo īpaši gadījumos, kad telpiskā ietekme ir būtiska. Atšķirības pārvaldības struktūrās, plānošanas ciklos un juridiskajās pilnvarās joprojām ietekmē saskaņošanu, taču jūras telpiskā plānošana arvien vairāk tiek atzīta par stabilu atsauces satvaru šīs mijiedarbības pārvaldībai.

Dažos gadījumos un jo īpaši blīvi apdzīvotās teritorijās saskaņota plānošana prasa arī apsvērt iespēju, ka dažādas ieinteresētās personas jūras telpu izmanto kopīgi. Vairākās dalībvalstīs arvien vairāk tiek apsvērtas sinerģijas un līdzāsatrašanās iespējas, cita starpā izmantojot jaunas pieejas daudzfunkcionālām teritorijām, parasti iesaistot atkrastes atjaunīgo energoresursu un akvakultūras sektoru vai kombinējot energoinfrastruktūras un biodaudzveidības mērķus. Lai gan mijiedarbības novērtēšanas mehānismi pastāv visās dalībvalstīs, šādas pieejas joprojām lielā mērā ir pētošas un balstās uz eksperimentēšanu projektu veidā, nevis formālām plānošanas procedūrām. Lai īstenotu patiesu "integrētas daudzfunkcionālas izmantošanas" pieeju, būtu vajadzīga arī attiecīgo ieinteresēto personu stingra apņemšanās un agrīna iesaiste.

Kopumā ņemot, jūras telpiskās plānošanas īstenošanā gūtā pieredze liecina par pakāpenisku pāreju no formālām konsekvences pārbaudēm uz koordināciju pēc būtības. Lai gan dalībvalstīm ir atšķirīgas pieejas, pastāv kopīga tendence saskaņotību integrēt ikdienas pārvaldības pasākumos, ko atbalsta starpministriju koordinācijas mehānismi, kopīgas datu sistēmas un iteratīva plānu izskatīšana. Paredzams, ka šī tendence turpināsies, jūras telpiskajai plānošanai pilnveidojoties un dalībvalstīm sākot nākamos plānošanas ciklus.

2.2.4. Sauszemes un jūras mijiedarbība

Kā prasīts JTP direktīvas 4. panta 2. punktā un 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā, visas dalībvalstis savos jūras telpiskās plānošanas satvaros ir pievērsušās sauszemes un jūras

[24] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā.

[25] Vēl citi piemēri atrodami atbalsta pētījumā.

mijiedarbībai. Tomēr sauszemes un jūras mijiedarbības dziļums, tvērums un intensitāte dažādās valstīs ievērojami atšķiras, atspoguļojot konstitucionālās kārtības, administratīvo pilnvaru un regulatīvo tradīciju atšķirības, jo īpaši attiecībā uz pienākumu sadali starp jūras un sauszemes plānošanas iestādēm.

Lielākā daļa dalībvalstu sauszemes un jūras mijiedarbību uzskata par transversālu jautājumu, nevis risina to, izmantojot pilnīgi integrētu plānošanas pieeju. JTP parasti nosaka galvenās saskarnes, piemēram, ostas un kuģniecības piekļuves vietas, enerģijas un tīkla savienojumus, piekrastes aizsardzību, vides noslogojumus, kuri rodas uz sauszemes, un ekoloģisko savienotību gar piekrasti. Šo saskarņu integrāciju bieži atbalstījuši SVN procesi, uzsverot jūras un piekrastes rīcībpolitikas kumulatīvo ietekmi un vajadzību pēc to saskaņotības.

Progresīvākas pieejas novērotas gadījumos, kad institucionālā kārtība nodrošina ciešu koordināciju starp jūras un sauszemes plānošanas sistēmām. Šādos gadījumos JTP sniedz skaidrākus norādījumus par to, kā atkrastes izmantojumi saskaņojami ar sauszemes infrastruktūru, piekrastes attīstības satvariem un vides pārvaldības mērķiem. Vairākas dalībvalstis savos jaunākajos JTP atjauninājumos sauszemes un jūras mijiedarbībai ir pievērsušas lielāku uzmanību, jo īpaši reaģējot uz vajadzību plašāk izvērst atkrastes atjaunīgo enerģiju, attīstīt ostas un pielāgoties klimata pārmaiņām.

Turpretī dalībvalstīs, kurās pārvaldības struktūras ir sadrumstalotākas vai kurās sauszemes un jūras plānošanas kompetences ir stingri nošķirtas (JTP aptver tikai ekskluzīvo ekonomikas zonu), sauszemes un jūras mijiedarbības jautājumi bieži aplūkoti, izmantojot visaptverošas atsauces, bet īstenošana lielā mērā atstāta projektu lēmumu pieņemšanas un nozares atļauju piešķiršanas procesu līmenī.

2.2.5. Ieinteresēto personu iesaiste un sabiedrības līdzdalība

Saskaņā ar JTP direktīvas 6. panta 2. punkta d) apakšpunktu un 9. pantu visas dalībvalstis ir ieviesušas pasākumus, kas nodrošina ieinteresēto personu iesaisti un sabiedrības līdzdalību jūras telpiskajā plānošanā. Sabiedrības līdzdalība ir vispārēji nostiprināta tiesību aktos noteiktajās plānošanas un vides novērtējuma procedūrās, nodrošinot juridiski atbilstīgas apspriešanās iespēju minimumu. Tā kā jūras telpiskā plānošana ietver būtiskus vidiskos apsvērumus un ietekmi uz vidi, dalībvalstīm, iesaistot ieinteresētās personas un sabiedrību jūras telpiskās plānošanas procesā, īpaši veicot stratēģisko vides novērtējumu, jāpiemēro Sabiedrības līdzdalības direktīvas[26] principi.

Papildus šīm pamatprasībām pieejas ieinteresēto personu iesaistei valstu kontekstos ievērojami atšķiras, atspoguļojot atšķirības konstitucionālajās struktūrās, administratīvajās tradīcijās, plānošanas kultūrā un tiesiskajā regulējumā.

Ieinteresēto personu iesaiste dalībvalstīs kopumā ir mainījusies no galvenokārt formālas apspriešanās uz strukturētāku un dažos gadījumos pastāvīgāku iesaistes modeli. Pirmās paaudzes JTP lielā mērā balstījās uz sabiedriskām apspriešanām, kas tika veiktas JTP

[26] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/35/EK (2003. gada 26. maijs), ar ko paredz sabiedrības līdzdalību dažu ar vidi saistītu plānu un programmu izstrādē un ar ko attiecībā uz sabiedrības līdzdalību un iespēju griezties tiesās groza Padomes Direktīvas 85/337/EEK un 96/61/EK.

sagatavošanas posmā un stratēģiskā vides novērtējuma procesa laikā. Jaunākie plānojumi un notiekošā izskatīšana sabiedriskās apspriešanas arvien vairāk ir papildinājuši ar mērķorientētām nozaru apspriešanām, tematiskiem darbsemināriem, divpusēju apmaiņu un digitāliem rīkiem, piemēram, interaktīvām kartēšanas platformām[27].

Pastāv skaidra tendence stiprināt starpnozaru iesaisti, jo īpaši starp iestādēm un ieinteresētajām personām enerģētikas, jūras transporta, vides, zivsaimniecības un piekrastes attīstības jomā. Vairākās dalībvalstīs ir izveidotas pastāvīgas vai daļēji pastāvīgas padomdevējas vai koordinācijas struktūras, kā arī starpministriju komitejas, kuru uzdevums ir atbalstīt īstenošanu un līdzekošanu, ļaujot ieinteresēto personu dialogam sniegties tālāk par pieņemšanas posmu – līdz pat uzraudzībai un izskatīšanai. Ja šāda kārtība pastāv, tā veicina lielāku pārredzamību, paredzamību un kopīgu atbildību par JTP rezultātiem.

Labas prakses piemēri

- Kiprā ir ieviests labi izstrādāts un pārredzams apspriešanās process. Tas ietver divus valsts mēroga apspriešanās posmus, kuros prezentācijas katrā pilsētā tiek apvienotas ar tiešsaistes platformu, kurā iesniedzamas rakstiskas atsauksmes, un visi karšu projekti tiek darīti publiski pieejami. Svarīgi ir tas, ka šā ieguldījuma rezultātā JTP izdarītas taustāmas izmaiņas. Piemēram, akvakultūras vienības tika pārvietotas, lai nerastos konflikti ar energoinfrastruktūru, tika ieviestas īpašas zonas kabeļu savienošanai ar sauszemi, lai mazinātu kuģošanas riskus, un tika ofciāli izdalītas daudzfunkcionālas teritorijas, lai pārvaldītu tādu darbību līdzāspastāvēšanu kā enerģētika, transports, tūrisms, kultūras mantojums un aizsardzība. Konsolidētajā komentāru un atbilžu ziņojumā dokumentēts, kā atsauksmes ietekmējušas galīgo plānojumu, un tas ļauj nodrošināt pilnīgu izsekojamību.
- Nīderlandē zivsaimniecības ieinteresētās personas jūras telpiskajā plānošanā ir iesaistītas, izmantojot strukturētu un nepārtrauktu iesaistes procesu, ko jo īpaši īstenoja, kad Ziemeļjūras JTP tika pārskatīts saistībā ar atkrastes atjaunīgās enerģijas izvēršanu. Papildus obligātajām sabiedriskajām apspriešanām zvejniecības organizācijas, piemēram, *VisNed* (Nīderlandes Zvejniecības asociācija) un *POV* (Nīderlandes Zvejniecības ražotāju organizācija), piedalās īpašā nozaru dialogā un mērķorientētā apmaiņā. Šajā procesā tiek aplūkoti zvejniecības jautājumi, piemēram, piekļuve zvejas vietām, drošība un līdzāspastāvēšana, kā arī tiek sekmēti vides un enerģētikas mērķi, atbalsts pārredzamībai un informācijā balstīti kompromisi. Joprojām pastāv tādas problēmas kā telpiski konflikti, drošības riski un datu trūkums. Lai līdzsvarotu konkurējošās intereses, tiek pētīti inovatīvi risinājumi, piemēram, dinamisks zonējums un sadarbīga pētniecība (piemēram, atkrastes vēja ekoloģiskā programma (*Wozep*)). Nīderlandes pieeja ir saskaņota ar JTP direktīvu un ietver starptautisku sadarbību ar kaimiņos esošajām Ziemeļjūras reģiona valstīm.

Tajā pašā laikā ieinteresēto personu iesaistes dziļums, nepārtrauktība un līdzsvars joprojām ir nevienmērīgi. Lai gan institucionālās ieinteresētās personas un labi organizēti nozaru dalībnieki, jo īpaši liela mēroga jūrniecības nozares uzņēmumi, kopumā ir labi integrēti

[27] Eiropas Komisijas pētījums par ieinteresēto personu iesaisti JTP, 2023, https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/media/document/15560.

plānošanas procesos, vietējo kopienu, mazapjoma zvejniecību, akvakultūras operatoru, mazāku ekonomikas dalībnieku un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iekļaušana joprojām ir daudz nevienmērīgāka un bieži vien aprobežojas ar *ad hoc* konsultācijām, nevis tiek sistemātiski un pastāvīgi iekļauta visā plānošanas ciklā. Dažās dalībvalstīs šķēršļi konsekventākai un iekļaujošākai iesaistei joprojām ir pārvaldes iestāžu un ieinteresēto personu ierobežotās spējas, atšķirīgās pilnvaras dažādos pārvaldes līmeņos un JTP procesu sarežģītība.

2.2.6. Vislabāko pieejamo datu izmantošana un datu kopīgošana

Saskaņā ar JTP direktīvas 6. panta 2. punkta e) apakšpunktu un 10. pantu dalībvalstīs jūras telpiskās plānošanas pamatā ir plaša un arvien labāk strukturēta datu izmantošana. Visi JTP balstās uz esošo vidisko, sociālekonomisko un nozarisko datu kopu kombināciju un jo īpaši uz datiem, kas iegūti saskaņā ar ES tiesību aktiem, proti, JSPD, Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu, un attiecīgajiem nozaru satvariem, ko papildina jūras baseinu līmeņa vai ES līmeņa avoti, piemēram, *EMODnet, Copernicus* jūras vides monitoringa pakalpojums un Eiropas jūru atlants.

Vairumā gadījumu iestādes datu lietošanu organizē, izmantojot īpašus valsts procesus vai platformas, kas konsolidē dažādu kompetento iestāžu un monitoringa sistēmu sniegto informāciju.

Stratēģiskais vides novērtējums (SVN) parasti ir galvenais mehānisms, kas ļauj organizēt un validēt vides datus, kurus pēc tam integrē JTP. Vides bāzlīnijas, noslogojumu analīze un kumulatīvās ietekmes novērtējumi parasti balstās uz JSPD monitoringa datiem, *Natura 2000* inventarizācijām, valstu jūras gultnes kartēšanu, zvejniecības un kuģniecības datu kopām un nozarisku informāciju (piemēram, atkrastes enerģija, ostas, kabeļi). Vairākas dalībvalstis īpaši izmanto JSPD deskriptorus, rādītājus un novērtēšanas ciklus, kas kalpo par vidisku pamatu tam, kā dati tiek izmantoti to JTP, savukārt citas tos izmanto netieši – kā kontekstuālus pierādījumus, kas palīdz izstrādāt JTP un pieņemt lēmumus par atļauju piešķiršanu.

Daudzas dalībvalstis ir ieguldījušas valsts vai reģionālā jūras datu infrastruktūrā, kas lieti noder jūras telpiskajā plānošanā. Šādas infrastruktūras piemēri ir jūras ģeoportāli, kopīgas ĢIS platformas un lēmumu pieņemšanas atbalsta rīki, kas ļauj attēlot dažādu izmantojumu, ierobežojumu un vidiski jutīgu zonu telpisko pārklāšanos. Dažos gadījumos šīs sistēmas ir izstrādātas tā, lai atbalstītu ne tikai JTP sagatavošanu, bet arī SVN, attiecīgos novērtējumus un tiem sekojošas projekta līmeņa atļaujas, uzlabojot konsekvenci starp plānošanas un licencēšanas posmiem.

Tajā pašā laikā starp dalībvalstīm ir vērojamas būtiskas datu salīdzināmības un operatīvās izmantošanas atšķirības, kas atspoguļo datu pieejamības un tehniskās spējas atšķirības. Vairākos gadījumos JTP vai SVN ir skaidri atzīti datu ierobežojumi, jo īpaši attiecībā uz ekosistēmu pakalpojumiem, kumulatīvajiem noslogojumiem, klimata pārmaiņu ietekmi un sociālekonomisko mijiedarbību. Ja datu trūkst, JTP parasti piemēro piesardzīgu pieeju, atliek detalizētu analīzi uz turpmākiem plānošanas cikliem vai paļaujas uz projekta līmeņa novērtējumiem, lai precizētu pierādījumus.

Labas prakses piemēri

- Spānija izmanto platformu *INFOMAR*, lai saskaņotu datu kopas un atļauju piešķiršanas kritērijus jūras telpiskajai plānošanai, JSPD un piekrastes pārvaldības iestādēm, tādā veidā atvieglojot darbības saskaņošanu starp politikas jomām.
- Baltijas jūras un Ziemeļjūras reģiona dalībvalstis sistemātiski izmanto reģionālās datu kopas un rīkus, kas izstrādāti *HELCOM-VASAB*, *OSPAR* un ES finansētos jūras telpiskās plānošanas projektos.

2.2.7. Sadarbība starp dalībvalstīm un jūras baseina līmenī

Saskaņā ar JTP direktīvas 6. panta 2. punkta f) apakšpunktu un 11. pantu dalībvalstu sadarbība jūras telpiskajā plānošanā ir vēl vairāk pastiprināta. Sadarbība ir jūras telpiskās plānošanas procesu standartpazīme, jo īpaši kopīgos jūras baseinos, un tā ir integrēta, apvienojot oficiālas procedūras, reģionālus satvarus un uz projektiem balstītu sadarbību. Tomēr sadarbības pakāpe un veids, kā arī tās praktiskā ietekme uz plānošanas rezultātiem dažādos jūras baseinos un valstīs ievērojami atšķiras.

Lielākajā daļā dalībvalstu ir ieviesti mehānismi, ko izmanto, lai apspriestos, koordinētu darbu un apmainītos ar informāciju ar kaimiņvalstīm. Parasti tie izpaužas kā SVN un JTP apspriešanas, divpusējas sanāksmes un dalība reģionālās jūras baseinu struktūrās. Pārrobežu apspriešanās SVN ietvaros joprojām ir sistemātiskākais un juridiski stabilākais sadarbības kanāls, kas nodrošina agrīnu paziņošanu, dokumentācijas apmaiņu un pārrobežu ietekmes uz vidi ņemšanu vērā. Vairākos gadījumos šie procesi ir palīdzējuši valstīm labāk saskaņot pierādījumu bāzi, vides novērtējumus un plānošanas pieņēmumus.

Papildus oficiālām apspriedēm sadarbība bieži tiek organizēta, izmantojot esošos reģionālās pārvaldības satvarus, piemēram, *HELCOM-VASAB* JTP darba grupu Baltijas jūras reģionā, ar *OSPAR* saistītas struktūras un Ziemeļjūras baseina iniciatīvu Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā, kā arī koordinēti īstenojot Barselonas konvencijas Protokolu par kompleksu piekrastes teritoriju pārvaldību Vidusjūras reģionā. Šie satvari nodrošina kopīgus principus, norādījumus un dialoga forumus, kas savukārt palīdz saskaņot telpiskās plānošanas pieejas, jo īpaši attiecībā uz vides mērķiem, kuģniecību un atkrastes enerģiju. Turklāt ES finansētiem projektiem un platformām ir papildinoša nozīme, jo tie veicina kopīgus pētījumus, kopīgas metodikas un izmēģinājuma lietotnes, īpaši attiecībā uz kumulatīvās ietekmes novērtējumiem, ekosistēmas pieejām un datu pārrobežu izmantošanu[28].

Labas prakses piemērs

Paplašinātā Ziemeļjūras baseina iniciatīva (*GNSBI*), ko 2023. gadā uzsākusi Nīderlande un Francija, apvieno deviņas valstis, kuras robežojas ar paplašināto Ziemeļjūras baseinu (BE, DK, FR, DE, IE, NL, NO, SE, UK). Tās mērķis ir uzlabot jūras telpiskās plānošanas un jūras pārvaldības saskaņotību visā baseinā, saskaņojot prioritātes tādās jomās kā atkrastes

[28] Gadu gaitā ES ir sniegusi ievērojamu finansiālu atbalstu, kas ļāvis attīstīt daudzvalstu sadarbību jūras telpiskajā plānošanā. Piemēram, *Interreg* Baltijas jūras reģiona programma jau vairāk nekā 20 gadus atbalsta sadarbības projektus šajā jomā. Finansējums ir piešķirts arī no citām *Interreg* programmām, tostarp *Interreg* Dienvidbaltijas programmas (piemēram, *SEAPLANSPACE* projektam) un *Interreg* Ziemeļjūras programmas (piemēram, *NORSAIC* projektam).

enerģija, zvejniecība/akvakultūra, kuģniecība un dabas aizsardzība un atbalstot uz ekosistēmu balstītu pārrobežu pieeju kopīgo ūdeņu izmantošanas optimizēšanai. Sadarbojoties ar esošajiem forumiem, piemēram, Ziemeļu jūru enerģētiskās sadarbības satvaru (*NSEC*) un Oslo un Parīzes konvencijām par jūras vides aizsardzību Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā (*OSPAR*), tā stiprina koordināciju starp ministriem, iestādēm un ieinteresētajām personām un veicina datu un zināšanu kopīgošanu. Seši brīvprātīgi tehniskā darba virzieni (pārvaldība, daudzfunkcionāla/kopīga izmantošana, dabas saglabāšana, kumulatīvā ietekme, ilgtermiņa zivsaimniecības perspektīvas un zināšanu apmaiņa) nodrošina strukturētu satvaru kumulatīvo noslogojumu novēršanai un ekoloģisko robežu saglabāšanai.

Praksē sadarbībai starp dalībvalstīm un sadarbībai jūras baseinu līmenī joprojām ir atšķirīga ietekme uz konkrētiem telpiskās plānošanas lēmumiem. Lai gan tiek uzskatīts, ka dažas dalībvalstis pieskaņojas zonējuma izvēlēm, koridoriem vai vidiskiem aizsargpasākumiem, daudzos gadījumos sadarbība galvenokārt kalpo tam, lai atbalstītu savstarpēju informētību un informācijas apmaiņu, nevis nodrošinātu kopīgus vai koordinētus plānošanas rezultātus. Dziļāku integrāciju joprojām kavē atšķirības plānošanas ciklos, JTP juridiskajā statusā, administratīvajās pilnvarās un valstu prioritātēs.

2.2.8. Sadarbība ar trešām valstīm

Lielākā daļa dalībvalstu sadarbojas ar trešām valstīm, jo īpaši tad, ja ir pārliecinoši iemesli to darīt, piemēram, kopīgi jūras baseini, migrācijas ekosistēmas vai pārrobežu darbības jūrā. Praksē šāda sadarbība galvenokārt tiek īstenota, izmantojot esošās struktūras, piemēram, reģionālās jūras konvencijas, starptautiskās organizācijas un ES projektus[29], nevis oficiālus divpusējus jūras telpiskās plānošanas nolīgumus. Dalībvalstis, kurām ir kopīga jūras robeža ar trešām valstīm Baltijas jūrā, Vidusjūrā, Melnajā jūrā un Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā, ziņo par sistemātiskāku divpusēju iesaisti. Dažos jūras baseinos reģionālās un divpusējās sadarbības nepārtrauktību un tvērumu ir ietekmējušas ģeopolitiskās norises.

Konstatēts, ka sadarbība ar trešām valstīm vistālāk attīstījusies stratēģijas formulēšanas un informācijas apmaiņas līmenī. Dalībvalstis kopīgi darbojas reģionālās platformās un tehniskos forumos, lai kopīgotu datus, saskaņotu vides mērķus un apspriestu nozariskas pārmaiņas, jo īpaši saistībā ar vides aizsardzību, kuģošanas drošību, zvejniecību un akvakultūru un tādiem jauniem izmantojumiem kā atkrastes atjaunīgā enerģija. Šī mijiedarbība palīdz palielināt informētību un uzlabot savstarpējo sapratni, bet tikai retos gadījumos tās rezultātā tiek izstrādāti koordinēti vai pušu saskaņoti telpiskās plānošanas risinājumi. Vairākos gadījumos sadarbības iemesls bijis ES finansēti projekti vai reģionālas iniciatīvas ar noteiktu darbības termiņu, tāpēc rezultāti bijuši sadrumstaloti vai sadarbība beigusies, tiklīdz beidzies projektu finansējums.

[29] Trešās valstis ir iesaistītas vairākos notiekošos ES finansētos JTP projektos (piemēram, *MEDIGREEN*, *NESBp*). *Interreg* programmas, kurās trešās valstis iesaistās vienlīdzīgi ar dalībvalstīm, piedāvā arī īpašu iespēju attīstīt sadarbību ar trešām valstīm jūras telpiskās plānošanas jomā, un vairāki šādu projektu piemēri ir atrodami *Interreg* Melnās jūras programmā, *Interreg ADRION* programmā (kas aptver Adrijas un Jonijas jūru) un Vidusjūras reģionā.

Pierādījumi liecina, ka trešo valstu sadarbība ir efektīvāka, ja tā ir iekļauta ilgstošās reģionālās struktūrās un saistīta ar starptautiskās konvencijās noteiktajām saistībām vides jomā. Tomēr sistemātiski mehānismi šādas sadarbības pārvēršanai konkrētos jūras telpiskās plānošanas noteikumos vai koordinētos telpiskās plānošanas pasākumos joprojām ir ierobežoti. Kopumā ņemot, dialoga uzturēšanā un informācijas apmaiņā ir gūti panākumi. Tomēr problēma, kas pastāvēs arī nākamajos plānošanas ciklos, ir dalībvalstu spēja jūras telpiskās plānošanas īstenošanā dziļāk un konsekventāk integrēt trešo valstu apsvērumus.

2.3. Īstenošanas grūtības

Kopš iepriekšējā ziņošanas cikla jūras telpiskās plānošanas īstenošanā gūtā pieredze ir apstiprinājusi, ka jūras telpiskā plānošana tagad ir centrāls un vispāratzīts ES jūrlietu pārvaldības elements. Tā arvien vairāk darbojas kā atsauces sistēma, kas ļauj organizēt dažādus jūras telpas izmantojumus un atbalstīt rīcībpolitikas koordināciju valstu un jūras baseinu līmenī. Tajā pašā laikā ir vairākas jomas, kurās jūras telpiskās plānošanas lomu varētu vēl vairāk stiprināt, lai reaģētu uz mainīgajiem rīcībpolitikas mērķiem un pieaugošo pieprasījumu pēc jūras telpas.

Pirmā problēma ir saistīta ar starpnozaru koordināciju dažādos pārvaldes līmeņos. Jūras telpiskā plānošana jau nodrošina vienotu telpisko satvaru, kurā ņemti vērā vidiskie, ekonomiskie un sociālie mērķi. Tomēr pieaugošā mijiedarbība starp enerģētikas, vides, zvejniecības, akvakultūras, transporta, drošības un klimatadaptācijas rīcībpolitiku nozīmē, ka pieaug gaidas, ka jūras telpiskā plānošana veicinās saskaņotību ne tikai starp nozarēm, bet arī starp valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm. Daudzās dalībvalstīs atbildība par jūras telpiskās plānošanas īstenošanu ir sadalīta pa dažādiem pārvaldības līmeņiem, un tas koordinācijas procesus sarežģī vēl vairāk. Lai gan vairumā gadījumu ir ieviesti koordinācijas mehānismi, to efektivitāte atšķiras, un īstenošanas pieredze liecina, ka ir iespējams vēl vairāk stiprināt jūras telpiskās plānošanas kā tāda stabila koordinācijas pīlāra lomu, kas sasaista nozaru rīcībpolitikas, stratēģijas, mērķrādītājus un īstenošanas instrumentus visos pārvaldības līmeņos. Turklāt augošais pieprasījums pēc telpas palielina nepieciešamību nozarēm strādāt teritorijās, kas pārklājas vai atrodas blakus, un līdz ar to jau no paša sākuma plānot un ciešā sadarbībā ar ieinteresētajām personām izvēlēties "integrētas daudzfunkcionālas izmantošanas" pieeju.

Vēl viena problēma ir saistīta ar jūras telpiskās plānošanas reģionālo un jūras baseinu dimensiju. Sadarbība jūras baseinu līmenī ir kļuvusi par standarta iezīmi jūras telpiskās plānošanas procesos, ko atbalsta reģionālas konvencijas, ES finansēti projekti un iedibinātas sadarbības platformas. Tomēr ģeopolitiskie apsvērumi, plānošanas ciklu, valstu pilnvaru un īstenošanas pieeju atšķirības var ierobežot to, kādā mērā reģionālie mērķi tiek sistemātiski atspoguļoti telpiskajos rezultātos. Reģionālo pieeju stiprināšana varētu palīdzēt konsekventāk pievērsties kopīgiem noslogojumiem, kumulatīvajai ietekmei un pārrobežu infrastruktūras vajadzībām, vienlaikus respektējot valstu kompetenci.

Vēl viena problēma ir saistīta ar to, cik svarīgi ir padarīt instrumentus saskaņotākus ar vides rīcībpolitikām, jo īpaši ar JSPD un saistītajām dabas saglabāšanas un atjaunošanas prasībām un satvariem, kā arī ar klimatadaptācijas mērķiem. Jūras telpiskās plānošanas procesi kopumā ir labi saskaņoti ar šīm rīcībpolitikām procedurālā ziņā, jo īpaši ar SVN un datu kopīgošanas palīdzību. Tomēr, tā kā rīcībpolitikas mērķi arvien vairāk ir vērsti uz ekosistēmu stāvokli, noturību un atjaunošanu, kā arī to pielāgošanos klimata pārmaiņām, jūras telpisko plānošanu ir

iespējams precizēt vēl vairāk, lai nodrošinātu, ka tā atbalsta šo mērķu pārvēršanu telpiskās plānošanas izvēlēs. Veidi, kā precizēt jūras telpisko plānošanu, ietver lielākas uzmanības pievēršanu sauszemes un jūras mijiedarbībai, piekrastes neaizsargātībai un klimata izraisītu pārmaiņu telpiskajai ietekmei, kā arī atbalsta saglabāšanai zilās ekonomikas nozaru ilgtspējīgai attīstībai.

Vēl viena jauna problēma ir saistīta ar datu un zināšanu organizēšanu un izmantošanu. Ir panākts ievērojams progress, izstrādājotjūras telpiskajai plānošanai vajadzīgo jūras datu infrastruktūru un lēmumu pieņemšanas atbalsta rīkus, kas nereti pamatojas uz ES līmeņa iniciatīvām un reģionālo sadarbību. Jūras telpiskajai plānošanai attīstoties, pieaug interese stiprināt saiknes ar okeāna novērošanas un monitoringa sistēmām, lai atbalstītu adaptīvu plānošanu, uzlabotu izpratni par kumulatīvo ietekmi un palielinātu pierādījumu bāzi lēmumu pieņemšanai visās politikas jomās.

Visbeidzot, aizvien lielākais tādu ES iniciatīvu skaits, kuras attiecas uz jūras telpu, liecina, ka visā rīcībpolitikas vidē ir vajadzīga lielāka saskaņotība un vienkāršošana. Arvien vairāk tiek sagaidīts, ka jūras telpiskā plānošana darbosies kā saskarne starp vairākām nozarēm, stratēģijām, plāniem un ziņošanas prasībām. Lai gan tas atspoguļo šīs plānošanas kā integrējoša spēka potenciālu, tas parāda arī to, cik svarīgi ir tas, lai jūras telpiskā plānošana pārvaldību racionalizētu, nevis palielinātu tās pašreizējo sarežģītību. Turpmāka mērķu, termiņu un informācijas plūsmu saskaņošana starp rīcībpolitikām varētu uzlabot jūras telpiskās plānošanas kā plānošanas un koordinācijas pamatinstrumenta efektivitāti.

Kopumā iepriekš izklāstītās problēmas liecina par iespējām balstīties uz JTP direktīvā noteiktajiem stabilajiem pamatiem. Secīgos plānošanas ciklos gūtā pieredze ir stabils pamats, lai apsvērtu, kā vēl vairāk stiprināt jūras telpisko plānošanu kā ES okeāna pārvaldības centrālo pīlāru, cita starpā saistībā ar gaidāmo JTP direktīvas izskatīšanu un gaidāmā Okeāna akta izstrādi, kas izziņots 2025. gada jūnijā pieņemtajā Okeāna paktā[30].

3. TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Kopš JTP direktīvas pieņemšanas rīcībpolitika un tiesiskais regulējums, kas reglamentē ES jūras ūdeņus, ir būtiski attīstījies. Jūras telpiskā plānošana tagad notiek apstākļos, kad pieaug atkrastes atjaunīgās enerģijas izmantošanas temps, tiek stiprināti vides aizsardzības un atjaunošanas mērķi, arvien svarīgāki kļūst drošības un noturības apsvērumi un pieaug vēlme pēc integrētas okeāna pārvaldības. Šīs norises uzsver jūras telpiskās plānošanas kā galvenā koordinācijas instrumenta stratēģisko nozīmi, vienlaikus atklājot tās ierobežojumus gan izstrādes, gan īstenošanas ziņā.

Jūras telpiskā plānošana ir plaši atzīta par vienu no nedaudzajiem instrumentiem, kas spēj sasaistīt nozaru rīcībpolitikas, vidiskos mērķus un telpisko lēmumu pieņemšanu visās jūrlietu jomās. Tajā pašā laikā jūras telpiskās plānošanas īstenošanas laikā gūtā pieredze ir izgaismojusi strukturālas problēmas. Tās ietver tādu pamatjēdzienu kā ekosistēmas pieeja nekonsekventu interpretāciju, sauszemes un jūras mijiedarbības atšķirīgu traktēšanu, jūrniecības ieinteresēto personu nevienmērīgu ņemšanu vērā, sadrumstalotas pieejas datiem un monitoringam un ierobežotas spējas koordinēt pārrobežu un trešo valstu plānošanas rezultātus.

[30] COM(2025) 281; https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/european-ocean-pact_lv.

Tāpēc kā daļa no Eiropas Okeāna pakta, ar ko izveido vienotu ES satvaru okeāna veselības aizsardzībai un zilās ekonomikas ilgtspējīgai attīstībai, ir izziņots gaidāmais Okeāna akts. Okeāna akts ir iecerēts kā okeāna pārvaldības pamatiniciatīva, kuras pamatā būs JTP direktīvas pārskatīšana. Akta mērķis būs stiprināt un modernizēt jūras telpisko plānošanu kā stratēģisku instrumentu, kurš ar ciešāku starpnozaru koordināciju nacionālā līmenī un labāk organizētu jūras baseina pieeju kalpos Okeāna pakta prioritātēm un to īstenošanai. Šā īstenošanas ziņojuma konstatējumi nodrošinās savlaicīgu pierādījumu bāzi Direktīvas 2014/89/ES izskatīšanai un gaidāmā Okeāna akta izstrādei.

Visbeidzot, šis ziņojums rāda, ka jūras telpiskā plānošana ES ir sasniegusi jaunu brieduma posmu, lai gan dažas problēmas joprojām pastāv. Daudzas dalībvalstis pašlaik uzsākušas otro vai trešo plānošanas ciklu un arvien vairāk koncentrējas uz to, lai izskatītu un mērķorientēti atjauninātu JTP un sekotu līdzi to īstenošanai. Tas paver iespēju virzīties uz iekļaujošāku, visaptverošāku un precīzāk mērķētu plānošanu ar skaidrākiem lēmumu pieņemšanas noteikumiem, ciešākām saiknēm ar monitoringu un adaptīvu pārvaldību, kā arī labāku saskaņotību starp rīcībpolitikām un jūras baseiniem.